

Samling af Afgørelser

Sag C-53/23

**Asociația »Forumul Judecătorilor din România«
og
Asociația »Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor«
mod**

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Procurorul General al României

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Curtea de Apel Pitești)

Domstolens dom (Første Afdeling) af 8. maj 2024

»Præjudiciel forelæggelse – retsstat – retsvæsenets uafhængighed – artikel 19, stk. 1, TEU – mekanisme for samarbejde og kontrol – benchmarks, som Rumænien har tilsluttet sig – korruptionsbekæmpelse – efterforskning af lovovertrædelser begået inden for retsvæsenet – søgsmål til prøvelse af udnævnelsen af anklagere med kompetence til at foretage en sådan efterforskning – søgsmålskompetence for faglige sammenslutninger af dommere og anklagere«

Medlemsstater – forpligtelser – tilvejebringelse af den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre en effektiv retsbeskyttelse – overholdelse af princippet om dommers uafhængighed – udnævnelse af anklagere, der har kompetence til at retsforfølge dommere og anklagere – national lovgivning vedrørende søgsmål om annullation af udnævnelsen af disse anklagere – faglige sammenslutninger af dommere og anklagere – søgsmålskompetence – foreligger ikke – lovlighed

(Art. 2 TEU og art. 19, stk. 1, andet afsnit, TEU; Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, art. 12 og 47; Århuskonventionen; Rådets direktiv 2000/78)

(jf. præmis 35-37, 40-44, 52 og 57-64 samt domskonkl.)

Resumé

Ved behandlingen af en anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Curtea de Apel Pitești (appeldomstolen i Pitești, Rumænien) præciserede Domstolen, at EU-retten ikke forpligter medlemsstaterne til at tillade, at faglige sammenslutninger af dommere og anklagere kan anlægge annullationssøgsmål med henblik på at forsvare princippet om dommers uafhængighed til prøvelse af afgørelser om udnævnelse af anklagere, der har kompetence til at retsforfølge dommere og anklagere.

I 2022 anlagde to faglige sammenslutninger af dommere og anklagere, Asociația »Forumul Judecătorilor din România« og Asociația »Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor«, sag ved den forelæggende ret med påstand om delvis annullation af en bekendtgørelse om udnævnelse af anklagere, der foretager strafforfølgning i korrupsionssager. Sammenslutningerne gjorde i det væsentlige gældende, at den nationale lovgivning, som lå til grund for denne bekendtgørelse, var i strid med EU-retten.

Den forelæggende ret havde anført, at i henhold til de rumænske retsplejeregler skulle den afvise annullationssøgsmålet. Hvad angik sammenslutninger var antagelse til realitetsbehandling af et sådant søgsmål i retspraksis fra Înalta Curte de Casație și Justiție (kassationsdomstol, Rumænien) således gjort betinget af, at der består en direkte sammenhæng mellem den forvaltningsakt, der er undergivet legalitetskontrol, og det direkte formål med og de mål, der forfølges af den sagsøgende sammenslutning. I flere domme havde denne retsinstitus således fundet, at faglige sammenslutninger af dommere og anklagere ikke havde søgsmålsinteresse i forhold til afgørelser, der vedrører udnævnelse af personer inden for dommer- og anklagerstanden.

Den forelæggende ret havde imidlertid fremhævet, at sagsøgerne i hovedsagen søgte at opnå en effektiv retsbeskyttelse på et område, der er omfattet af EU-retten. Det var derfor nødvendigt at afgøre, om den fortolkning af de nationale processuelle regler, der var anlagt af kassationsdomstolen, var i strid med artikel 2 TEU og artikel 19, stk. 1, TEU, sammenholdt med artikel 12 og 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«). Den havde følgelig besluttet at anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse.

Domstolens bemærkninger

Domstolen fremhævede for det første, at det med forbehold af ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet principielt påhviler medlemsstaterne at bestemme, hvilke borgere der har søgsmålskompetence og retlig interesse, uden dog at gøre indgreb i retten til en effektiv domstolsbeskyttelse på de områder, som er omfattet af EU-retten, hvis overholdelse medlemsstaterne skal sikre som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU.

Medlemsstaterne er ganske vist i visse tilfælde forpligtet til at give repræsentative sammenslutninger søgsmålskompetence for at beskytte miljøet eller bekæmpe forskelsbehandling¹. For det første fulgte disse konstateringer imidlertid af processuelle rettigheder, som specifikt er tillagt repræsentative sammenslutninger ved en international konvention² eller ved den afledte ret³. For det andet kan medlemsstaterne fortsat frit, selv på disse områder, når denne konvention eller disse retsakter ikke specifikt kræver, at repræsentative sammenslutninger gives søgsmålskompetence, tildele sådanne sammenslutninger en sådan søgsmålskompetence.

¹ – Jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, præmis 58), og af 23.4.2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18, EU:C:2020:289, præmis 60).

² – Konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, der blev undertegnet i Århus den 25.6.1998 og godkendt på Det Europæiske Fællesskabs vegne ved Rådets afgørelse 2005/370/EF af 17.2.2005 (EUT 2005, L 124, s. 1).

³ – Såsom Rådets direktiv 2000/78/EF af 27.11.2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT 2000, L 303, s. 16).

Med hensyn til faglige sammenslutninger af dommere og anklagere var der imidlertid ingen EU-retlig bestemmelse, der pålægger medlemsstaterne at sikre, at disse sammenslutninger har processuelle rettigheder, der giver dem mulighed for at anfægte enhver angivelig uforenelighed med EU-retten af en bestemmelse eller en national foranstaltning, der er forbundet med dommers status. Det kunne følgelig ikke af denne forpligtelse til at fastsætte et retsmiddel- og proceduresystem, som sikrer borgerne, at deres ret til en effektiv retsbeskyttelse er overholdt på de områder, som er omfattet af EU-retten, udledes, at medlemsstaterne generelt har pligt til at sikre disse sammenslutninger en ret til at anlægge søgsmål, der støttes på en sådan uforenelighed med EU-retten.

Det fulgte for det andet af Domstolens praksis, at under visse omstændigheder har medlemsstaterne pligt til – for at sikre overholdelsen af kravet om dommers uafhængighed – at fastsætte visse retsmidler, der gør det muligt at prøve lovligheden af nationale foranstaltninger, der har konsekvenser for dommernes karriere eller for sammensætningen af de nationale retsinstanser. Medlemsstaterne har imidlertid pligt til at sikre, at søgsmål indgivet af anklagere med kompetence til at strafforfølge dommere og anklagere vil blive reguleret af effektive regler, der fuldt overholder kravet om dommers uafhængighed. Endvidere berøres faglige sammenslutninger af dommere og anklagere principielt ikke direkte af udnævnelse af anklagere, herunder dem, der har kompetence til at strafforfølge dommere og anklagere, og disse sammenslutninger skal ikke generelt i medfør af EU-retten gives specifikke processuelle rettigheder.

Den blotte omstændighed, at en national lovgivning ikke tillader disse faglige sammenslutninger at anlægge sag om annulation af afgørelser om udnævnelse af sådanne, anklagere, er følgelig ikke tilstrækkeligt til at skabe en rimelig tvivl hos borgerne med hensyn til dommers uafhængighed.

En ret til for faglige sammenslutninger af dommere og anklagere at anlægge sag ved domstolene til prøvelse af foranstaltninger som dem, der var omhandlet i hovedsagen, kunne i øvrigt heller ikke udledes af chartrets artikel 47. Domstolen havde således allerede fastslået, at en sammenslutning, som for en national retsinstans gør gældende, at en national lovgivning om udnævnelse af dommere og anklagere er uforenelig med artikel 19, stk. 1, TEU, ikke alene af denne grund kan anses for at påberåbe sig en tilsidesættelse af en rettighed, som sammenslutningen har i henhold til en EU-retlig bestemmelse som omhandlet i chartrets artikel 51, stk. 1⁴.

⁴ – Jf. i denne retning dom af 20.4.2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311, præmis 43 og 44).